అతనికి అనునయంగా చూస్తూ "పోన్లే-అదృష్టం బావుంటే ఇంకోసారి వస్తుంది" అన్నది.

"రాదు ఇంకోసారికూడా రాదు" అన్నాడు. అతను అడ్డంగా తలూపుతూ, "ఆ దేముడికి కూడా తెలుసు మనం తనకేమీ లంచం యివ్వలేమని."

"నేనీకొకటి చెప్పనా?".

అతడు ఏమిటన్నట్టు చూసేడు.

"తిట్టగూడదు సుమా!".

"ఏమిటి?".

"నీకీ సారి ఉద్యోగంవస్తే మనిద్దరం తిరుపతి వస్తానని మొక్కుతున్నాను" అందామె.

"నేనూ మొక్కుకున్నాడు".

"ఏమని?" అందామె ఆశ్చర్యంగా. ఆమెకి అతడు "మొక్కుతున్నా"డంటే ఆశ్చర్యంగా వుంది. "ఏమనీ?" రెట్టించింది, అతడు మౌనంగా వుండటం చూసి.

"ఈసారి ఉద్యోగం రాకపోతే తిరుపతివచ్చి, విగ్రహాన్ని బాంబుల్తో బ్రద్దలుకొట్టేస్తానని."

ఆమె సన్నగా వణికి, చప్పున అతడి చెయ్యి పట్టుకొని, "అలా అనకు ప్లీజ్! నీకు తప్పకుండా ఉద్యోగం వస్తుంది" అంది.

అతడు పేలవంగా నవ్వి "రాదు" అన్నాడు "వచ్చినా, ఆ ఉద్యోగపు జీతం, మీ నాన్నగారు నీకు ప్రతినెలా ఇచ్చే పాకెట్‌మనీ అంతకూడా వుండదు"

"అఖ్కర్లేదు" అన్నదామె. "నువ్వు నా ప్రక్కనుంటే నాకు డబ్బు అఖ్కర్లేదు, ఏమీ అఖ్కర్లేదు."

అతడీసారీ నిజంగా నవ్వాడు "షేక్స్పియర్ నుంచీ అదే వ్రాస్తూ వచ్చారు ఈ కాలం రచయితల వరకూ."

ఆమె రోషంగా- "నేను నీకు మరీ కలల్లో బ్రతికే ఆడపిల్లలాగా కనిపిస్తున్నానా" అన్నది. అతడు ఆమె వైపు ఆరాధనగా చూసేడు.

"చాలా సమస్యలు- కట్నం, ఉద్యోగం, అత్తల కష్టాలు, ప్రేమ, కోరుకున్నవాడు దొరక్కపోవటం, ఇన్ని కష్టాల్లో బ్రతకటం కంటే ఆడపిల్ల కల్లలో బ్రతకటమే మంచిది."

"మిగతా ఆడపిల్లల సంగతి నాకు తెలీదు. నేను మాత్రం నిన్నే వివాహం చేసుకొంటాను. ఆరు మూడైనా మూడు ఆరైనా సరే అందుగ్గానూ నా ఆస్థి సర్వస్వం వదిలి వచ్చేస్తా. ఇంకొక్క మాట కూడా వినను. అలా వచ్చేసి నందుకు నేను ఆ తర్వాత యెప్పుడూ భవిష్యత్తులో చింతించను."

అతడు తిరిగి నవ్వబోయాడుగానీ, ఆమె మొహంలో కనబడ్తూన్న అదోవిధమైన దీప్తిని చూసి కదలిపోయి, "మాలతీ" అన్నాడు. ఆమెకూడా తన ఉద్వేగానికి సిగ్గుపడి "సారీ" అన్నది.

“ఎందుకు” అన్నాడతను “మనిషిలో ఆ మాత్రం సెన్సిటివ్‌నెస్ ఫీలింగ్ లేకపోతే బ్రతకడం అనవసరం. నీకు తెలుసా మాలతీ- నేను ఈ వ్యధాభరిత జీవితం, చచ్చిపోకుండా అలా అనుభవిస్తున్నానంటే దాని వెనకున్న ఒకే ఒక కారణం నువ్వే. ఫ్రస్ట్రేషన్ ఫ్రస్ట్రేషన్. యువకులలోనూ, యువతులలోనూ, ముసలివాళ్ళలోనూ అందర్లోనూ నిరాశే. అంతా బ్రతకటానికి మాత్రం ఒక కారణం ఏదో ఒక కారణం- అంతే అలా.... నేను బ్రతకటానికి కారణం నువ్వు.”

ఆమె మాట్లాడలేదు.

ఇద్దరూ మౌనంగా నడవసాగేరు. నిశ్శబ్దమే మాట్లాడుతూంది ఆర్ద్రంగా.

“బాగా చీకటిపడింది. ఇక వెనుదిరుగుదామా” అన్నాడతడు. పైర్ల మీద నుంచి వచ్చే గాలి ఆహ్లాదంగా వుంది. దూరంగా ఓ రెండెడ్లబండి చప్పుడు చేసుకొంటూ వెళ్తూంది. “ఊరికి చాలా దూరం వచ్చేశాం....”

ఇద్దరూ వెనుదిరిగారు, వెనుదిరుగుతూంటే ఆమే ఆగి. “రమణా!” అంది.

“ఊ.....” అన్నాడు.

“నేను.... నేను వకసారి నీ చేతిని నా చేతుల్లోకి తీసుకోనా- ఒకేసారి....”

అతడు ఆమె వేపు నెమ్మదిగా తల తిప్పేడు. నెమ్మదిగా కానీ దృఢంగా అన్నాడు- “వద్దు”

ఆమె హర్టు అయి “ఏం?” అంది.

“దీనికి ఇక అంతం వుండదు మాలతీ. హృదయంలో ఉప్పెనలో పొంగే ఆత్మీయతని ప్రదర్శించటానికి చెయ్యి స్పృశించటమే అవుట్-లెట్ అయితే, అది కూడా కొంత కాలానికి సరిపోదు. అది అక్కడితో ఆగదు కూడా. మనిషి నైతిక విలువలకర్థం కొద్ది కొద్దిగా మారిపోతుంది. ఆత్మవంచన ప్రారంభమవుతుంది. కొంతకాలం ఆగుదాం. నాకు ఉద్యోగం దొరికితే....” అని నవ్వేడు.

ఆమె నవ్వలేదు. ఆలోచిస్తూంది. ఈ దౌర్భాగ్యపు ప్రపంచంలో స్వచ్ఛమైన ప్రేమ కూడా వ్యవస్థ నిర్మించిన అసమానతల్లోపడి కాలుష్యమయిపోతుంది. తన తండ్రి ఇల్లూ, కారూ, ఫ్రిజ్ అన్నీ అమ్మి ప్రేమికులకి పంచిస్తే.... అప్పుడొచ్చింది ఆమెకి నవ్వు. తల అబ్సర్డు ఆలోచనని తల్చుకొని- అయినా ఇందులో అబ్సర్డిటీ యేముంది? ప్రేమకన్నా ఆకలి దారుణమైంది.

తమ వందెకరాల్నీ పంచి వందమంది కిచ్చేస్తే? నిర్భాగ్యులకీ- మాలలకీ.... మాదిగలకీ....

* * * * * *

“మాదిగోడికి పొలమేమిట్రా? మన ఇట్టరీలో ఏడన్నా చూసి నావా అది?” మున్సబు చుట్టపీకి, “థూ” అని ఉమ్ముతూ అన్నాడు.

రాజయ్య మాట్లాడలేదు. భూషణం చెయ్యి మీసం మీదికి పోయింది. కడుపులోంచి క్రితం రాత్రే మున్సబుతో కలిసి కొట్టిన మందు త్రేన్పుగా వస్తూంది.

"ఎల్లెల్లు ఏదో ఆయనిచ్చింది తీసుకుకొని- పన్చేసుకో పో-" మళ్ళీ అన్నాడు మున్సబు.

"ఇంకో రెండు గింజలు ఎక్కువ కావాలంటే భూషణాన్ని అడిగి తీసుకోరాదట్రా. పొలం నాదనడం దేనికీ....?" కరణం అన్నాడు.

రాజయ్య వాళ్ళ వైపు చూసేడు. మునసబు, భూషణం, కరణం. వెనక్కి తిరిగి తనవాళ్ళ వైపు చూసేడు. ఎల్లమంద, ఈరిగాడు, యూసపు. అవతలి వాళ్ళందరూ మాట్లాడుతున్నారు. ఇవతలి వాళ్ళు వినటం తప్ప ఇంకేమీ చేతకానివాళ్ళు, వింటున్నారు. మధ్యలో తను- అన్యాయం జరిగినవాడు.

భూషణం కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి తాగీ తాగీ. తన కళ్ళూ ఎర్రగానే వుండొచ్చు, రాత్రంతా ఏడ్చీ, ఏడ్చీ.

కోపమొచ్చినా ఎర్రబడతాయట కళ్ళు, తెలీదు. జీవితం మొత్తం మీద కోపం వచ్చిందెప్పుడు? ఎప్పుడైనా తెచ్చుకొందామన్నా- దానికి వీలుకలిగించగలిగే పెళ్ళాం- పెళ్ళయిన రెండేళ్ళకే వెళ్ళిపోయింది.

"ఏమంటావురా!" మున్సబు అడిగేడు.

"ఆ పొలం మా తాతల్నాటిది దొరా?".

"నిజమేరా, మీ తాత నాకు తెల్సు గదా! భూషణం తాత దగ్గర పన్జేసేవాడు. ఆడికా బంజరు రాసిచ్చింది ఆయనేరా!".

"రాసిచ్చింది తీసుకుంటే ఎట్టనయ్యా?".

"రాసివ్వటం అంటే ఏకంగా రాసిచ్చి నా రేందిరా! మూడు సంవత్సరాలకి కౌలు కిచ్చనారు".

"బంజరుభూమి అది. దాన్ని మా తాత వదిలేసిండు. మా నాయన వదిలేసిండు. నేను దున్నిన మూడేళ్ళనుంచి అది పండుతోంది. ఇప్పుడు తీసుకుంటానంటే యెట్టనయ్యా?".

"మూడేళ్ళయిపోయింది కద. ఇదిగో ఈ కాగితం చూడు!" మాసిన కాగితం మీద మరకల ఇంకు.

ముప్ఫై సంవత్సరాల క్రితం వ్రాసిందా? మూడు నెలల్లో సృష్టించిందా?.

"న్యాయమంటే న్యాయమే. కాగితాన్నీ, కాగితం మీద వ్రాసిందాన్నీ నువ్వు కాదనలేవు గదా. ఇది నీ సంతకమే. అంటే అదే.....ఏలు ముద్ర అనుకో.... దాన్నీ కాదనలేవు కదా!! చూడు రాజయ్యా, ఈ చెట్టు క్రింద కూర్చొని నేనెన్నో తీర్మానాలు చేసినా, న్యాయాలు చెప్పినా, నువ్వు యినుకో. ఆ పొలం భూషణం స్వాధీనం చెయ్యి. కావాలంటే ఆడికిందే పన్జెయ్యి. ఆ పొలం

నువ్వే దున్ను. పండించు, నీ కూలి తీస్కో. ఆయన మంచాయన. మేం అందరం చెప్పినాం కాబట్టి వొప్పుకుంటుండు".

'పన్జెయ్యి, దున్ను, పండించు, కూలి తీస్కో. పండించింది ఆయన కియ్యి. ఆయన మంచాయన. కూలి యివ్వటానికి ఒప్పుకుంటాడు'.

రాజయ్యకి నవ్వూ యేడుపూ రాలేదు. చచ్చినోడు తగలపడ్తాంటే బతికున్నోడు శ్మశానంలో కూచుంటే కలిగే స్థితి. చేతులు కట్టుకొని అన్నాడు-

"ఏదయినా సెబ్దామన్నా నాకు ఎక్కువ బాసరా ద్దొరా! అయినా సెప్పాలికదా సెప్తే నాయం జరుగుద్ధనికాదు. సెప్పకుండా సెడిపోయానన్న బాధ, ముందు ముందు నాకు లేకుండా వుండేందుకన్నా అది సెప్పాలి. ముప్పై యేళ్ళక్రితం మూడేళ్ళకి భూమి రాసిచ్చినాయన మరింత కాలమూ దాన్నెందుకు అడగలేదంట....? అడుగుతున్నానని నారాజవకయ్యా! ఇదిగో యీ సేతుల్చూడు- ఈటిల్తో దున్నినా, ఈ పొలము తడిసింది నీళ్ళతో కాదయ్యా, సెమటతో. ఇప్పుడిప్పుడే అది కాసింత కనికరించి గింజల్ని రాలుత్తాంది.....మీ రీ కాగితము సూపించినారు. అది మా తాత రాసిందట ఆల్ల తాతకి! సచ్చినోడు ఎట్టానూ రాడు. సావలేక బతకలేక శవాల్లా బతుకుతున్న మాలాటి వోల్లకి సాచ్చం చెప్పటానికి దేవుడు కూడా దాక్కుంటాడు".

కరణం కదిలేడు, అసలింతసేపు వీడ్ని మాట్టాడించటం ఏమిటీ అన్నట్టు మునసబు వేపు చూసేడు.

"ఈ సంతకం నీదే కదయ్యా!" దీనికేం చెప్తావన్నట్టు మున్సబు అడిగేడు. రాజయ్య నవ్వాడు.

"సిన్నప్పుడు బడిపంతులు మనూల్లో యిల్లిల్లూ తిరిగి పిల్లగాళ్ళందర్నీ సదువుకు రమ్మని పిల్చేవోడు, గుర్తున్నదా దొరా? మా నాయన అప్పుడప్పుడు- 'నా కొడుకుని పంపితే ఏమున్నది పంతులూ, పన్నెండేళ్ళు నీ యిస్కూల్లో వుంచుకుని యెనిమిదో కలాసుదాకా జెప్పిస్తావు. ఆ తరువాత జెప్పేంద్కు మీ దగ్గరేమి వుండదు. జెప్పించుకొనేటంద్కు మా దగ్గరా పైసలుండవ్. అక్కడితో ఆగిపోతాడు. అంత చదువు చదివినాడు కాబట్టి ఆడితో మెరక దున్నించలేను. అంత కొద్దిగా సదివినాడు కాబట్టి సర్కారోళ్ళు ఉద్దోగం కూడా యియ్యరు. రొటికి సెడిపోతాడు'- అన్నాడు మా నాయన. 'చదువే ముఖ్యం' అన్నాడు పంతులు. పెపంచాన్ని సూసేటంద్కు సదువుకోవాల్నంట. అప్పుడే దేశం బాగుపడుద్దన్నాడు. నాకు బాగా గురుతు. దేశము బాగుపడేదంటే ఏదో తెలియకున్నా పంతులు సెప్పిన మాటలు మాత్రం బాగా యాదున్నాయ్. పోరగాళ్ళతో కలిసి యిస్కూలు కెళ్ళాలంటే గదో సర్దా. మా నాయన 'గద్సరే పంతులూ, మావోడు కూలికెల్తే రెండు రూపాయల కూలి దొరుకుద్ది కదా, మరి నీతో పంపిస్తే ఏం దొరుకుద్ది?' అని అడిగిండు. నాటకాల్లో ఏసాలేసే పంతులు నాటకంలోలాగే 'ఇజ్ఞానము

దొరుకుద్ది. జ్ఞానము వద్దు బాబూ, ఇంత తిండి దొరికితే సాల'న్నాడు మా నాయన. 'స్కూల్లో యింత మంది సదువుతున్నట్టు సర్కారోడికి సూపించాలి ఎట్లా?' గన్నడు పంతులు. 'మావోడు యిస్కోలు కొస్తున్నట్టు రాసుకో, ఆడ్ని కూలి కొదిలి పెట్టు' అన్నాడు నాయన. మీయందరిని యిట్ట నిలబెట్టి మాట్లాడుతున్నానని కోపము దెప్పించుకోకండయ్యా! ఇంతకి నే సెప్పేది నాకు సదువు అంటలేదని. 'అ'కి 'ఈ' కి తేడా తెల్వనోడి కాద కాగితము బెట్టి నీకు సర్కారోడు ఎరువులు మంజూరు చేసిండు అంటే ఒకసోటా ఏంది దొరా.... ఎయ్యమన్న సోటల్లా ఏలముద్ర లేస్తము నేనూ, ఈసోపూ, ఈరిగాడు. ఇప్పుడా కాగితము సూపించి 'ఇదే నాయం?' అంటే ఏం జేస్తం? నాయం గదేనేమో అనుకుంటము. అంతకన్నా ఏం జేస్తం? చెట్టుకింద కూర్చొని నివ్వెన్ని నాయాలు సెప్పినవ్. ఈ రోజు మళ్ళీ గచే సెబ్తున్నవ్, దాన్ని యినుకొని నేన్నా ఇల్లు వదిలిపెత్త. ఉండేటందుక్కు ఏ సెట్టో సూస్కుంట. ఈ సెట్టుకింద కూర్చొని నువ్వు సెప్పింది యినుకొని.... నేనూ ఇంకో సెట్టుకిందికి సేరిపోత...." అంటూ వెనక్కి తిరిగేడు.

భూషణం మన్సబును చూసి నవ్వేడు. మున్సబు కరణాన్ని చూసి నవ్వలేదు ప్రిస్టేజికి భంగమని.

రచ్చబండమీద నుంచి అందరూ లేచేరు. అప్పటికే అన్యాయం జరిగినోళ్ళు నాలుగొందల గజాలు వెళ్ళిపోయారు.

న్యాయం చెప్పిన వాళ్ళు ఇళ్ళ వైపు సాగిపోతున్నారు.

అప్పుడో శబ్దం వినిపించింది. ఫెళా ఫెళా విరిగిన శబ్దం. అటూవాళ్ళూ, ఇటువాళ్ళూ వెనుదిరిగి చూసేరు. అప్పటివరకూ పచ్చగా కళకళలాడిన ఆ చెట్టు యెవరో తోసినట్టు పైకిలేచి పెద్ద శబ్దంతో పక్కకి ఒరిగిపోయింది.

ఆకాశానికి నమస్కారం

లాస్ ఏంజిల్స్, డిశంబర్ 14: మన సౌర కుటుంబమూ, నక్షత్ర సముదాయమూ పాలపుంతలోని నక్షత్ర సముదాయాలూ గంటకు 16 లక్షల కిలోమీటర్ల వేగంతో కన్యారాశి వైపుగా దూసుకుపోతున్నాయని, ఆ దిశలోవున్న బృహత్తర నక్షత్ర మండలి పెను బలంతో మన పాలపుంతను ఆకర్షిస్తుండటమే దీనికి కారణం అనీ జార్జిస్మూట్ అనే శాస్త్రవేత్త భావిస్తున్నారు. మన భూమితో సహా మన నక్షత్ర సముదాయమంతా సెకనుకు అయిదువందల కిలోమీటర్ల వేగంతో రోదసీలో పయనిస్తోందని కాలిఫోర్నియా యూనివర్శిటీకి చెందిన ఆ శాస్త్రవేత్త చెబుతున్నారు. మన సమస్త నక్షత్రాలూ ప్రళయ వేగంతో ఎందుకు ప్రయాణం చేస్తున్నాయో

అన్నది కలవరపరిచే ప్రశ్న అనీ, బహుశా ఏ రాకాశి గ్రహాలో తిరుగులేనంత బలంతో మనని ఆకర్షిస్తున్నాయన్నది మాత్రం నిశ్చయం అని స్మూట్ చెప్పారు.

అటువంటి మహా నక్షత్ర సముదాయం ఒకటి ఉన్నట్లయితే అటు వంటివి ఇంకా అనేకం వుండవచ్చునని ఊహకందని బ్రహ్మాండ పరిమాణంలో పదార్థ సముదాయాలు ఆ ప్రదేశంలో వుండవచ్చునని ఆయన అన్నాడు.

15-12-79 నాటి 'ఈనాడు' వార్త

* * * * * *

ఇరాని హోటల్లో కూర్చుని వున్నాడు రమణ. జేబులో అర్ధరూపాయుంది. 'టీ'కి ఆర్డరిచ్చాడు. హోటల్లో ఎవరూ లేరు. ఎవరో పొట్లంలో భోటనం చేస్తున్నారు.

భరించలేనంత నిస్సహాయత!! ఈ ఉద్యోగమూ రాలేదన్న భావం మనసుని పరపరా కోస్తూంది....చదివిన చదువు వ్యర్థం అయిపోతూంది....ఇంట్లో తండ్రికి బాగాలేదు.... అన్నయ్య జీతం ఇంట్లో రెండు పూటలా తిండికే సరిపోవటం లేదు. ఎలా? అవునెలా?

ప్రశ్న చాలా చిన్నది.

సమాధానం విశ్వమంత పెద్దది.

చెంపమీద ఏదో జారినట్టు అనిపిస్తే తడిమేడు. కన్నీటి చుక్క, అంత బాధలోనూ నవ్వొచ్చింది.

"ఏమిటి-? ఏడుస్తూ నవ్వుకొంటున్నావ్?".

హఠాత్తుగా వినిపించిన ప్రశ్నకి తలెత్తి చూసేడు. ఒక ముసలివాడు.... యాభై అయిదేళ్ళవాడు......చిరుగడ్డం.... తెల్లబడిన బట్టతల.....ఒక లాంగ్‌కోటు....పైజమాలాటి లూజు ప్యాంటూ....తైల సంస్కారం లేని జుట్టు...కొద్దిగా మాసిన గడ్డం....పీక్కుపోయిన దవడలు....

"వాతావరణంలో ఆక్సిజనుంది వంట్లో హైడ్రోజనుంది. ఆ రెండూ కలిస్తే కంట్లో నీరుంది. బై ది బై ఒక టీ కొట్టించు" అని చొరవగా ఒక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

రమణకి నవ్వొచ్చింది. తన దగ్గరున్నదే అర్ధరూపాయి వదిన్ని అడుక్కొన్నది. అడుక్కొన్న వాడి దగ్గిర అడుక్కొనేవాడు. "కూర్చో" అన్నాడు రమణ.

"కూర్చునే వున్నాను" అన్నాడు "బై ది బై నీ వయసెంత? ఇరవై అయిదు ఉండవూ? నాకు డెబ్భై అయిదు. ఆఫ్‌కోర్స్..... అంతలా కనబడవనుకో. కానీ నీకన్నా మూడు రెట్లు ఎక్కువ. అందుకని మూడక్షరాలతో పిలువు. 'కూర్చోండి' అను. వెధవ సెల్ఫ్ రెస్పెక్టొకటి ఏడిచింది కదా?".

"సారీ!" అన్నాడు రమణ నొచ్చుకుంటూ "ఏదో పరధ్యానంలో ఉన్నాను".

"ఏదైనా లవ్వెఫైరా- లేక ఉద్యోగమా! నీ సమస్య? యూత్‌ని బాధిస్తున్నవి అవి రెండే".